

7.94x36.29	1	25	עמוד	ידיעות אחרונות - כותרת	20/02/2018	62376714-6
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260						

דימה אדמסקי • חיבוק דב

כן מעצבת רוסיה את המזה"ת

אם למישהו עוד היו ספקות, האירועים האחרונים בצפון המחישו לכל שרוסיה מהווה גורם דומיננטי - שחקן ללא תחליף, הקרוב לארה"ב בהשפעתו - במזרח התיכון. מוסק"ב יכולה כיום לתת "אור ירוק" למהלכים מסלימים, כגון שיגור המזל"ט האיראני וירי הטיילים הסורי, בכך שהיא לא מונעת אותם, ו"אור אדום" למהלכים אחרים, דוגמת הכוונה הישראלית להגביר את עוצמת התגובה לאותה תקרית. ואולי חשוב מכל: מוסקבה משרדת "אור כתום" שמכניס את השחקנים, לרבות ישראל, למצב של איזודאות באשר למניעיה האסטרטגיים ואופן מימושם האופרטיבי. איתותים אלה, מתוחכמים, משתנים ומניפולטיביים, מגדילים את מרחב התמרון הגיאופוליטי של רוסיה ואת השפעתה על השחקנים באזור.

בעוד מומחים אסטרטגיים בארץ ובעולם מנסים לפענח את התנהלותה של רוסיה, מקבלי ההחלטות בישראל טרודים בשאלה אם הכוונות והיכולות שלה מצמצמות או מרחיבות את חופש הפעולה של צה"ל. התשובה לשאלה הזו תלויה בהקשר ובממד ספציפיים, ומחייבת בירור וחקירה לגופו של עניין, אך ניתן לציין שלושה עקרונות כלליים המנחים את התנהגותה האסטרטגית ומהלכיה האופרטיביים של רוסיה באזור:

- **שימור המתרחות המבוקרת.** מוסקבה מעוניינת בהמשך המתרחות באזור, לרבות בין ישראל לשכנותיה, שתאפשר לה להפיק רווחים מדיניים ולקדם את מטרותיה האזוריות והגלובליות באמצעות מהלכי תיווך והסדרה. מבחינתה, עוצמת העימות צריכה להיות מספיק גבוהה כדי לאפשר משברים יזומים והתנגשויות בין השחקנים, אך לא גבוהה מדי כדי לפגוע ביציבות ולייצר כאוס אזורי. מוסקבה שואפת לשלוט בהסלמה ולמוער את גובה הלהבות כדי לא לסכן את נכסיה האזוריים.
- **תיווך מגביר תלות.** מוסקבה נוטלת על עצמה את תפקיד המתווך, שביכולתו להסלים או לייצב תהליכים. כדי לאפשר זאת היא מטפחת נגישות ייחודית לשלל השחקנים האזוריים השייכים למחנות שונים - היתרון התחרותי הבולט שלה מול ארה"ב. היא מעדיפה שלשחקנים לא תהיה עדיפות ברורה האחד על השני, ושיהיו לא חזקים או חלשים מדי כדי לשנות את המצב הקיים. ככל התפתחות מדינית או תקרית צבאית היא שואפת להמחיש לצדדים את מגבלות עוצמתם ואת תלותם בה, במיוחד בעת צורך במנגנון סיום המערכה.
- **המספיקות הסבירה.** בעת הגברת מעורבותה, עד כדי התערבות צבאית, רוסיה מפגימה כי הסכנה הגדולה ביותר שלה נעוצה בהשקעת יתר, שעלולה לחולל תפוקה שלילית ולהביא לשקיעה אסטרטגית. לפיכך, מוסקבה מחפשת באופן מתמיד את "טווח הזהב" בין הטלת אנרגיה אסטרטגית עודפת לבין שימוש מופחת באנרגיה זו. בהקשר הסורי, לדוגמה, מוסקבה דאגה למוער את המעורבות הישירה והשימוש בכוח באופן שיאפשר לה לקדם את מטרותיה בלי לשקוע בבוץ המלחמה. "טווח הזהב" זה, בין הטלת פחות מדי ליותר מדי עוצמה מדינית-צבאית, הוא דינמי - ומוסקבה משנה אותו בהתאם לנסיבות.

מומחים ומקבלי ההחלטות תוהים לגבי שתי שאלות גדולות: האם רוסיה היא מעצמת-על, ואיך היא תופסת את מתחריה ובני-בריתה במזרח התיכון? ציטוט המיוחס למדינאים אירופאים מספק חומר למחשבה על השאלה הראשונה: "רוסיה אף פעם לא חלשה כמו שהיא נתפסת, אך גם לא חזקה כמו שהיא נראית." ציטוט אחר, המיוחס לצאר אלכסנדר השלישי, דמות נערצת על הנשיא פוטין, עשוי לספק תובנה לשאלה השנייה: "לרוסיה יש רק שני בעלי-ברית - הצבא והצי שלה".

בימים אלה יש המדברים על "שובו של הרב הרוסי". אולי נכון יותר לטעון כי לא מדובר בשובה של רוסיה למזרח התיכון, שהרי היא מעולם לא עזבה את הזירה, אלא בשיקום מעמדה באזור לשיא של התקופה הפוסט-סובייטית. ■

פרופ' דימה אדמסקי, מרצה וחוקר במרכז הבינתחומי הרצליה, שבו יקיים היום המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS) יום עיון בנושא "שובו של הרב הרוסי"